

به نام خدا

آلسترومیریا

Alstroemeria

فریبرز حبیبی

fariborz@hortilover.net

www.hortilover.net

آلسترومریا با نام علمی *Alstroemeria aurantica* بومی آمریکای جنوبی می باشد که برای تولید گل شاخه بریده و گلدانی کشت می گردد. آلسترومریا به زیرمجموعه تک لپه ای ها و خانواده *Alstroemeriaceae* تعلق دارد. اغلب گونه های آلسترومریا در شیلی و برزیل شناسایی شده اند. امروزه به عنوان گل شاخه بریده به طور عمده در هلند، کلمبیا و ایالات متحده پرورش داده می شود. طی بیست سال اخیر آلسترومریا به علت گل های زیبا، دامنه وسیع طرح و رنگ و ماندگاری طولانی به یکی از مهمترین گل های شاخه بریده جهان تبدیل شده است.

در ۲۰ سال اخیر هیبریدهای مختلفی از گونه های تجاری جنس آلسترومریا که با نام های مختلف آلسترومریا، سوسن پروئی، سوسن الینکاها نامیده می شود به بخش مهمی از تجارت گل های بریده تبدیل شده است. آلسترومریا از ابتدا به خاطر زیبایی گل هایش کاشته می شد. گل های آلسترومریا دارای مجموعه وسیعی از رنگ های ارغوانی، بنفش کمرنگ، قرمز، صورتی، سفید، نارنجی، زرد و دورنگی است. همه گل های آلسترومریا دارای ماندگاری طولانی هستند. نام گیاه آلسترومریا از اسم یک بارون سوئدی به نام آلسترومر گرفته شده است. اندام زیرزمینی آن ها به صورت ریزوم های سفید و شکننده می باشد. ریزوم های منشعب در آن از نوع همپا (Sempodial) است که ریشه های افشان و اندام های هوایی از آن خارج می شوند. ریشه های افشان پس از توسعه گیاه، به ریشه های ذخیره ای ترد، متراکم و کرک دار ضخیم تبدیل می شود. گل آذین در آلسترومریا از نوع گرزن ماریچی است که هر گرزن به صورت سمپودیال توسعه می یابد و بیش از چهار گل دارد. گل آن شبیه لیلیوم بوده و جهت گل بریده بسیار مناسب است. ناهمرسی از نوع نر پیش رس دارد. سن گیاه را می توان از روی تعداد پرچم هایی که گرده خود را آزاد کرده اند تخمین زد. آلسترومریا جز محصولات است که دمای

خنک را ترجیح می‌دهد. در مناطق سردتر، به صورت یک ساله یا چندساله حساس به سرما هستند و پس از آغاز گلدهی، دارای تداوم گلدهی مناسب و عملکرد بالا هستند. ساقه‌های هوایی می‌توانند هم بصورت زایشی و هم رویشی رشد نمایند اما معمولاً شاخه‌هایی که بیش از ۳۰ برگ داشته باشند گل تولید نمی‌کنند. گل آلسترومیریا هم به عنوان گل بریدنی و همچنین برای کاشت در گلدان به کار می‌رود. امروزه آلسترومیریا به عنوان یکی از مهمترین گل‌های بریده در نقاط مختلف جهان تولید می‌شود. این گیاه دارای شیرابه‌ای است که مشابه آن در لاله وجود دارد و تماس آن با پوست ایجاد تاول و سوزش می‌کند که به آن انگشت لاله می‌گویند.

گونه‌ها

توسعه ارقام جدید تجاری در سرتاسر جهان در سال‌های اخیر با سرعت بیشتری اتفاق افتاده است. هدف اصلی در این گیاه توسعه ارقام جدید، ارزیابی گونه‌هایی است که ماندگاری بیشتری دارند. حدود ۵۰ گونه آلسترومیریا در آمریکای جنوبی به صورت وحشی وجود دارد که از این تعداد ۳۰ گونه متعلق به شیلی، ۱۳ گونه برزیل، ۴ گونه آرژانتین و ۳ گونه متعلق به کشور پرو می‌باشد. که می‌توان به *A. ligtu* *A. caryophyllea* & *auranthaca* اشاره کرد. گونه *A. auranthaca* بومی شیلی بوده دارای گل‌های زرد و اندام‌های نارنجی روشن می‌باشد و شاخه‌های گل‌دار در تابستان ظاهر می‌شوند. گونه *A. caryophyllea* بومی برزیل بوده و دارای گل‌های سفید با لکه‌های قرمز رنگ می‌باشد و عطری شبیه گل میخک دارد. گونه *A. ligtu* نیز بومی شیلی است این گیاه دارای گل‌های قرمز تیره با لکه‌های سفید در گلبرگ‌های بالایی است. برخی ارقام گل آلسترومیریا دارای امتیاز انحصاری هستند و تکثیر این ارقام غیر قانونی بوده و پرورش دهندگان نیاز به قرارداد رسمی دارند.

رشد نمو و گلدهی

گلدهی در آلسترومریا تحت تأثیر دمای خاک اطراف ریزوم است آلسترومریا در روزهای بلند اواخر بهار به گل می‌رود و گلدهی آن تا پاییز ادامه دارد. اگر دمای خاک ۱۶ درجه باشد، دوره گلدهی گیاه افزایش می‌یابد. آلسترومریا از نظر گلدهی به دو دسته تقسیم بندی می‌شود که ویژگی‌های گل در آنها عمومیت دارد.

انواع ارکیده‌ای: این گروه از آلسترومریها تریپلوئید بوده و برای گلدهی به یک دوره سرمایی ۱۰-۱۵ درجه سانتی‌گراد نیاز دارند. ۳-۵ ماه اول را در بهار تولید گل داشته و در بقیه ایام سال کمتر گل می‌دهد و یا گلی تولید نمی‌کند. از ویژگی‌های این گروه ارتفاع زیاد حدود ۳-۲/۵ متر، گلدهی زیاد در یک دوره کوتاه و عدم حساسیت یا حساسیت کم به فتوپریود می‌باشد.

انواع پروانه‌ای: این گروه از آلسترومریها دیپلوئید یا تتراپلوئید هستند. گروهی از آلسترومریاست که برای گل‌انگیزی، به سرمای ۱۶-۱۸ درجه سانتی‌گراد و طول روز بلند نیاز دارند. این گروه مناسب گلدان و تولید گل بریده می‌باشند. معمولاً ارقام این گروه دارای فرم رشد و قد کوتاهتر، گل‌های بزرگ‌تر و بازتر و آرایش شاخ و برگ‌های منظم هستند. قلمه‌های نوع پروانه‌ای اغلب در طول ماه‌های تابستان کشت می‌شوند، اما می‌توان در مواقع دیگری از سال نیز آنها را کشت نمود.

نیازها

دما در گل‌انگیزی و خفتگی آلسترومریا نقش مهمی دارد. آلسترومریا جزو محصولات است که به دمای خنک نیاز دارد. آلسترومریا جزو محصولات گرمسیری است و به سرمای زیاد حساس می‌-

باشد. بنابراین در گلخانه سرد پرورش داده می شود. دماهای بالای ۲۰-۲۵ درجه سانتی گراد ممکن است باعث ایجاد ساقه های ضعیف و جوانه های ناقص گردند. گلدهی در آلسترومریا نیاز به یک فاز گرمایی و یک فاز نوری دارد. فاز گرمایی باید قبل از فاز نوری تأمین گردد. هر رقم فاز گرمایی خاصی از ۱۰ تا ۱۶ درجه سانتی گراد نیاز دارد که طی مدت زمان و دمای خاصی تأمین می گردد. دمای محیط کشت و ریزوم ۱۶ درجه سانتی گراد برای آن مناسب است و در دمای بالای ۲۱ درجه ریزومها فقط شاخسارهای رویشی تولید می کنند. برای خنک کردن بستر، از لوله های آب سرد استفاده می شود. ژنتیک ارقام مدت زمانی را که مریستم های ریزوم در دوره قبل از القا باید در آن محدوده دمایی باشند مشخص می کند.

نیازهای زراعی

بهترین محیط برای ریزوم های آلسترومریا خاک نرم و پوک با زهکشی خوب و مواد آلی است. پرلایت، رس ژلاتینی و شن برای سیستم های تولیدی بسته موفقیت آمیز می باشد. pH مناسب خاک ۶-۷ می باشد. به نمک زیاد حساس می باشد و اگر مقدار نمک قابل حل از ۱/۲ تا ۱/۵ میلی موس بر سانتیمتر بیشتر باشد تولید و کیفیت آلسترومریا کاهش می یابد. این گیاه بهترین رشد را در شرایط به نسبت خشک دارد و آبیاری زیاد باعث پوسیدن ریشه های آن می گردد. وقتی برای اولین بار کشت می گردد تا خروج اولین شاخه های جدید، باید از آبیاری بیش از حد خوداری گردد. عمق بستر گیاهانی که برای تولید گل های شاخه ای به کار می روند باید ۱۵ تا ۲۰ سانتیمتر باشد تا ریشه ها در دوره تولید ۳ تا ۴ ساله خود بتوانند به خوبی رشد کنند. ریزومها به صورت سطحی کشت می شوند و نقطه رشد آنها فقط در ۷ تا ۱۰ سانتیمتری از سطح خاک قرار می گیرد. کشت سطحی ریزومها باعث

می شود که گیاهان، شاخه های بیشتری تولید نمایند. کوددهی گل های آلسترومریا به نوع خاک و بافت آن بستگی دارد. کود ازته برای افزایش تولید گل و تسریع گلدهی مورد نیاز است.

تکثیر

آلسترومریا توسط ریزوم، کشت بذر و ریزازدیادی تکثیر می شود. ریزومهایی که تازه کشت شده اند تا ۸ هفته نباید در روزهای بلند ۱۳ تا ۱۶ ساعت قرار گیرند. در این شرایط ریشه ها تا پیش از مرحله گل انگیزی، به اندازه کافی رشد می کنند. ۸ هفته پس از کاشت، دما طول روز را افزایش می دهند تا گیاه گل انگیزی نماید. در روش های افزایش سنتی، آلسترومریا اغلب از طریق کشت ریزوم تکثیر می گردید. ولی به دلیل سرعت کند تکثیر توسط تقسیم ریزوم امروزه از روش تجاری ریزازدیادی استفاده می شود. در این روش هر ۴ هفته می توان گیاهان را ۴ تا ۷ برابر نمود.

سرزنی و غنچه گیری

آلسترومریا به سرزنی و غنچه گیری نیاز ندارد. اما به این علت که جوانه های روی ریزوم مرتب رشد می کنند، عملیات تنک شاخه ها باید انجام شود، شاید پرهزینه ترین عمل در پرورش آلسترومریا است. شاخه های قدیمی که دیگر برگ نمی دهند از طریق کشیدن از روی ریزوم حذف می شوند تا جوانه های جدید شروع به رشد کنند. شاخه های خیلی بلند ۱/۵ متری که گاهی اوقات به وجود می آیند نباید حذف شوند. زیرا باعث ایجاد یک حالت تناوب در تولید شاخه های خیلی کوتاه و خیلی بلند می شوند. این شاخه ها بعد از گلدهی تا ارتفاع مناسب برای بازار بریده می شوند و قسمت پایینی آنها تا زمان پیری نگهداری می شود. شاخه های خیلی کوچک پایین گیاه که برگ های آن رنگ سبز

مطلوب ندارند نیز باید حذف شود. نکته‌ای که باید مورد توجه قرار گیرد این است که شاخه‌ها نباید بریده شوند بلکه باید از روی ریزوم کشیده شود چون در زمان پیری لایه ریزش در محل اتصال به ریزوم تشکیل می‌دهد. در کشت خطی آلسترومریا، بخش هوایی که از ریزوم‌ها می‌رویند نباید هرس شوند، زیرا باعث تأخیر گلدهی به مدت ۲ تا ۳ هفته می‌شوند. فقط شاخ و برگ‌های آسیب دیده باید هرس شوند. اگر ریزوم‌ها به طور مستقیم در گلدان‌های بزرگ، کاشته شوند، تولید گل سریع‌تر اتفاق می‌افتد. با کشت ریزوم‌ها در گلدان‌های متوسط در مدت ۴ هفته و سپس انتقال آن‌ها به گلدان بزرگ-تر، گلدهی ۳ تا ۴ هفته به عقب می‌افتد. به این علت که پس از چند سال ریزوم‌ها در بستر کاشت به سمت پایین رشد می‌کنند زهکشی کم و کمبود مواد غذایی می‌تواند مشکل‌ساز باشد. هر ۲-۴ سال ریزوم‌ها را از خاک خارج کرده و پس از تقسیم، دوباره کشت می‌نمایند.

اختلالات فیزیولوژیکی

گاهی با وجود شرایط مطلوب القای گل، به علت عقیم بودن یا بلاست (پژمردگی)، گلدهی انجام نمی‌شود. این نابسامانی به علت نورکم، آسیب ریشه‌ها در اثر زیادی نمک خاک و نوسان رطوبتی زیاد در طول روز و شب اتفاق می‌افتد. گل‌های عقیم به توده مایل به قهوه‌ای روی نوک جوانه با حلقه‌هایی از گل‌آذین گرز در انتهای هر جوانه بروز می‌کنند. شکوفایی غنچه در این شرایط به این صورت است که غنچه باز شده و گل قبل از رشد کامل پیر می‌شود.

شرایط نگهداری

آلسترومریا را در دسته‌های ده تایی بسته‌بندی نموده و بطور افقی در جعبه قرار می‌دهند. ساقه گل-ها زمانی که دمای انبار پایین است در پاسخ به جاذبه زمین به طرف زمین خم می‌شوند. گل‌های آلسترومریا باید در دمای ۰-۱ درجه سانتی‌گراد انبار شوند. تحقیقات جدید بیان کرده، می‌توان این گیاه را به مدت یک هفته در دمای یک درجه نگهداری نمود.

پس از برداشت

آلسترومریا به عنوان گل بریده در پس از برداشت به چند مشکل اساسی روبرو است که شامل: زرد شدن برگ‌ها، کم شدن یا از بین رفتن آماس برگ، خشک شدن گلچه‌ها و ریزش گلبرگ‌ها می‌باشد. گل‌های آلسترومریا به اتیلن بسیار حساس هستند. هنگامی که قاعده ساقه قطع نشده و یا از بخشی که زیر سطح خاک است و سفید شده بریده شود، احتمال دارد در جذب آب مشکل ایجاد گردد. در فواصل طولانی زمانی برداشت می‌شوند که جوانه تا حدودی باز شده باشد و در حال رنگ گیری باشند در حالی که در بازارهای محلی با کمی تأخیر گل‌ها زمانی برداشت می‌شوند که سه گل اول باز شده باشند. گل‌ها را می‌توان توسط برش یا کشیدن از روی خاک برداشت نمود. روش برداشت به گونه گیاهی بستگی دارد. در گیاهان جوان کشیدن گیاه باعث صدمه به ساقه می‌شود و باید ساقه‌ها بریده شوند. محل برش باید از بالای خاک بالای قسمت سفید ساقه باشد برش از زیر خاک یا قسمت سفید ساقه باعث ایجاد اختلال در جذب آب می‌گردد. آلسترومریا به علت حساسیت زیاد به اتیلن بلافاصله پس از برداشت باید با مواد ضد اتیلن تیمار گردد.